

מי בעד צדק אקדמי? / אסנת נתאי, עו"ד*

מספר סטודנטים שהשתתפו בהפגנה בקמפוס זומנו לדין משמעתי בשל אי ציות להוראות של רשויות האוניברסיטה ובהפרת נוהליים המתייחסים לפעילות ציבורית בקמפוס והוחלט להשעות אותם מהלימודים. האם מדובר בהליך פנימי של האוניברסיטה או שניתן למנוע זאת?

אוניברסיטאות נחשבות לגופים וולונטריים עצמאיים, שניהולן וענייניהן מוסדרים בחוקה הפנימית של האוניברסיטה. ועדות המשמעת באוניברסיטאות הן גופים פנימיים שתפקידם להקפיד על שמירת הסדר התקין, המשמעת וטוהר המידות האקדמי בתהליך ההוראה ורכישת ההשכלה הגבוהה. הן עוסקות בעבירות משמעת "רגילות" וכן בעבירות ייחודיות למוסד האקדמי, כגון הונאה בבחינה או בעבודת בית. ועדות אלו פועלות על פי תקנוני המשמעת הפנימיים של המוסד וכללי הצדק הטבעי, אך גם כפופות להוראות החקיקה הישראלית המגנה על זכויות סטודנטים. התערבות בתי המשפט בהחלטות ועדות המשמעת של מוסדות אקדמיים היא מוגבלת ונוהגת בריסון רב, מתוך כיבוד האוטונומיה של המוסד האקדמי והמומחיות הפנימית שלו והיא מוגבלת למקרים חריגים ביותר של חריגה מסמכות, פגיעה מהותית בעיקרי הצדק הטבעי (כגון זכות הטיעון והזכות לדעת את מהות האשמה), או חריגה קיצונית ממתחם הסבירות.

במקרה שהגיע לבית המשפט המחוזי בחיפה ביוני, 2008¹, דובר בסטודנטים אשר הועמד לדין משמעתי ללא מתן אפשרות ייצוג בוועדת המשמעת על ידי עורך דין למרות בקשתם. בית המשפט קבע, לסטודנט עומדת זכות לייצוג בהליכים אלו, במיוחד במקרים של חשש לתוצאות חמורות וזאת כדי לוודא קיומו של הליך הוגן. למרות שבאותו מקרה התקנון התיר ייצוג רק על ידי סטודנט או עובד אקדמי נקבע כי אין תוקף למגבלה זו והסטודנט רשאי לקבל ייעוץ משפטי מעורך הדין. בתי המשפט גם קבעו, כי למרות שהועדות אינן כפופות לדיני הראיות החלים בבית המשפט ואף אינן מחויבות על פי חוק לנמק את החלטותיהן, עליהן לפעול באופן הוגן ולכן גם ראוי שינמקו את החלטותיהן. כך, למשל, בפסק דין שניתן בבית המשפט המחוזי בחיפה בספטמבר, 2020², נדון מקרה של סטודנט לרפואה בטכניון אשר הוחלט להפסיק את לימודיו בלי לאפשר לו לתקן ציון בקורס בו נכשל. הסטודנט דרש לבטל את החלטת ועדת יעוץ ומעקב להפסקת לימודיו מכיוון שנפלו פגמים בהחלטת ועדת היעוץ ומעקב, הכוללים חוסר בהירות בזימון לדיון, לרבות מכיוון שלא נרשם כי ידונו בהפסקת לימודיו, כך שלא יכול היה להתכונן לדיון כראוי. בית המשפט קבע שאמנם אינו יושב כערכאת ערעור על שיקול הדעת המקצועי של הוועדה, אך בשל הפגמים הפרוצדוראליים שנפלו בהחלטת הוועדה יש להחזיר את הדיון לוועדה כדי שתדון בנושא מחדש.

במקרה שנדון בבית המשפט המחוזי בנוף הגליל-נצרת ביולי, 2024³, דובר בהפסקת לימודי סטודנטית בשל בעיות משמעת על ידי "ועדת הסטטוס" של המכללה. בית המשפט קבע שחלק מהזכות של הסטודנט היא גם לשימוע, הודעה קצרה בהזמנה לוועדה אשר אין לה את הסמכות להפסקת לימודים, אינה עומדת בדרישה לקיום חובת השימוע. היה על הוועדה לכלול פירוט רחב יותר של הטעמים שעמדו בבסיס ההזמנה, כולל האפשרות להפסקת לימודים, כדי לאפשר לסטודנטית להתמודד באופן הוגן.

לסיכום, לאור חשיבותה של זכות הייצוג המשפטי בהליכי משמעת אקדמיים, וההשלכות האפשריות החמורות על עתידו של הסטודנט, מומלץ מאוד לסטודנט המזומן לוועדת משמעת אוניברסיטאית, ביחוד כאשר הסטודנט עומד בפני סנקציות חמורות, כגון הדחה מהלימודים, להתייעץ מיד עם קבלת הזימון עם עורך דין הבקיא בנושא.

^{*} עו"ד אסנת נתאי הינה חלק מצוות משרד אפיק ושות' (www.afiklaw.com), שהינו חלק מרשת המשרדים BOKS International (www.boks-international.com). אסנת בוגרת הפקולטה למדעי החברה באוניברסיטה העברית בירושלים ובוגרת תואר במשפטים, בעלת תעודת גישור במשפחה מטעם מרכז גבים. אסנת מוסמכת מטעם משרד המשפטים בישראל להפקת ייפוי כוח מתמשך והיא בוגרת הכשרה של משרד המשפטים בנושא הגנה על הפרטיות. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום זה בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו. לפרטים נוספים: 03-6093609, או באמצעות הדואר האלקטרוני: afiklaw@afiklaw.com.

¹ תא (חי') 576/06 לירן בן הרוש נ' אוניברסיטת חיפה (29.06.2008), בית המשפט המחוזי בחיפה, כבוס השופט עודד גרשון, <https://he.afiklaw.com/caselaw/18553>.

² הפנ 52133-10-19 ליאור בן חמו נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל (13.09.2020), בית המשפט המחוזי בחיפה, כבוד השופטת עפרה ורבנר, <https://he.afiklaw.com/caselaw/18575>.

³ תא (נצ') 17644-05-24 נועה שטרן נ' המכללה האקדמית צפת (07.07.2024), בית המשפט המחוזי בנוף הגליל-נצרת, כב' השופט יונתן אברהם - <https://he.afiklaw.com/caselaw/18581>.

Who's for Academic Justice? / Osnat Nitay, Adv. *

Students who participated in a demonstration on campus grounds were summoned for disciplinary action for failure to comply with instructions of the university authorities and for violating campus rules and it was decided to suspend them from their studies. Is this an internal procedure of the university or can this be prevented?

Universities are deemed independent voluntary bodies, which management and affairs are regulated by the university's internal constitution. Disciplinary committees at universities are internal bodies which role is to ensure that proper order, discipline, and academic integrity are maintained in the teaching and acquisition of higher education. They deal with "regular" disciplinary offenses as well as offenses unique to the academic institution, such as cheating on an exam or homework. These committees operate under the institution's internal disciplinary regulations and the rules of natural justice, but are also subject to the provisions of Israeli legislation protecting student rights. The Courts' intervention in the decisions of disciplinary committees of academic institutions is limited and exercised with great restraint, out of respect for the autonomy of the academic institution and its internal expertise and is limited to extremely exceptional cases of exceeding authority, a material violation of the principles of natural justice (such as the right of due process and the right to know the nature of the accusation), or an extreme deviation from the bounds of reasonableness.

A case that reached the Haifa District Court in June, 2008, concerned students who were subjected to disciplinary proceedings without being given the opportunity to be represented by a lawyer in the disciplinary committee, despite their demand. The Court decided that a student has the right to representation in such proceedings, especially in cases of apprehension of serious consequences, in order to ensure the existence of a fair process. Although in that case the regulations permitted representation only by a student or academic employee, it was decided that this limitation was not legal and the student was entitled to receive legal advice by a lawyer. The Courts have also found that, although the committees are not subject to the rules of evidence applicable in Court and are not legally obligated to reason their decisions, they must act fairly and therefore should reason their decisions. For example, in a decision issued by the Haifa District Court in September, 2020, a medical student at the Technion was suspended without being allowed to correct a grade in a course he failed. The student demanded that the Advisory and Monitoring Committee's decision to suspend his studies be overturned because there were flaws in its decision, including a lack of clarity in the summons to the hearing which, *inter alia*, it did not note that the suspension of studies will be discussed. Thus, he could not properly prepare for it. The Court held that while it does not sit as an appellate on the committee's professional judgment, due to the procedural flaws in the committee's decision, the matter should revert to the committee to rediscuss it.

In a case heard in the Nof HaGalil-Nazareth District Court in July, 2024, the college's "Status Committee" suspended a student due to disciplinary issues. The Court found that the student has a right to a hearing and that a brief notice in the invitation does not meet the requirement for a hearing. The committee should have included a broader description of the reasons that were the basis for the hearing, including the possibility of suspension, in order to allow the student to deal with it fairly.

In conclusion, in light of the importance of the right to legal representation in academic disciplinary proceedings and the graveness of the possible consequences to the student's future, it is highly recommended that a student summoned to a university disciplinary committee, especially when the student faces serious sanctions such as expulsion from studies, consult with a lawyer knowledgeable in the subject immediately upon receiving the summons.

* Osnat Nitay, Adv. is part of the legal team of Afik & Co. (www.afiklaw.com), which is part of BOKS International (www.boks-international.com). Osnat is a graduate of the Faculty of Social Sciences at the Hebrew University of Jerusalem and has a degree in law. She holds a family mediation certificate from the Gevim Center. Osnat is certified by the Israeli Ministry of Justice to create lasting powers of attorneys and graduated a training of the Ministry of Justice on privacy protection. This overview does not constitute any legal advice and it is recommended to consult a lawyer who specializes in this field before making any decision on the issues described in this overview. For more details: 03-6093609, or by e-mail: afiklaw@afiklaw.com

¿Quién está a favor de la justicia académica? / Osnat Nitay, Abg. *

Los estudiantes que participaron en una manifestación en los terrenos del campus fueron citados para medidas disciplinarias por incumplimiento de las instrucciones de las autoridades universitarias y por violar las reglas del campus y se decidió suspenderlos de sus estudios. ¿Es este un procedimiento interno de la universidad o se puede prevenir?

Las universidades se consideran organismos voluntarios independientes, cuya gestión y asuntos están regulados por la constitución interna de la universidad. Los comités disciplinarios de las universidades son órganos internos cuya función es garantizar que se mantengan el orden, la disciplina y la integridad académica adecuados en la enseñanza y adquisición de la educación superior. Se ocupan de las infracciones disciplinarias "regulares", así como de las ofensas exclusivas de la institución académica, como hacer trampa en un examen o tarea. Estos comités operan bajo las regulaciones disciplinarias internas de la institución y las reglas de la justicia natural, pero también están sujetos a las disposiciones de la legislación israelí que protege los derechos de los estudiantes. La intervención de los tribunales en las decisiones de los comités disciplinarios de las instituciones académicas es limitada y se ejerce con gran moderación, por respeto a la autonomía de la institución académica y a su experiencia interna, y se limita a casos extremadamente excepcionales de autoridad excesiva, una violación material de los principios de la justicia natural (como el derecho al debido proceso) y el derecho a conocer la naturaleza de la acusación, o una desviación extrema de los límites de la razonabilidad.

Un caso que llegó al Tribunal de Distrito de Haifa en junio de 2008 se refería a estudiantes que fueron sometidos a procedimientos disciplinarios sin que se les diera la oportunidad de ser representados por un abogado en el comité disciplinario, a pesar de su demanda. El Tribunal decidió que un estudiante tiene derecho a ser representado en tales procedimientos, especialmente en casos de temor de consecuencias graves, a fin de garantizar la existencia de un proceso justo. Aunque en ese caso las regulaciones permitían la representación solo por parte de un estudiante o empleado académico, se decidió que esta limitación no era legal y que el estudiante tenía derecho a recibir asesoramiento legal por parte de un abogado. Los tribunales también han considerado que, aunque las comisiones no están sujetas a las normas de prueba aplicables en el Tribunal y no están legalmente obligadas a razonar sus decisiones, deben actuar con justicia y, por lo tanto, deben razonar sus decisiones. Por ejemplo, en una decisión emitida por el Tribunal de Distrito de Haifa en septiembre de 2020, un estudiante de medicina del Technion fue suspendido sin que se le permitiera corregir una calificación en un curso que reprobó. El estudiante exigió que se revocara la decisión del Comité Asesor y de Seguimiento de suspender sus estudios por haber fallas en su decisión, incluida la falta de claridad en la citación a la audiencia que, *entre otras cosas*, no señaló que se discutiría la suspensión de estudios. Por lo tanto, no podía prepararse adecuadamente para ello. El Tribunal sostuvo que, si bien no se sienta como una apelación a juicio profesional del comité, debido a las fallas de procedimiento en la decisión del comité, el asunto debe volver al comité para volver a discutirlo.

En un caso escuchado en el Tribunal de Distrito de Nof HaGalil-Nazareth en julio de 2024, el "Comité de Estatus" de la universidad suspendió a un estudiante debido a problemas disciplinarios. El Tribunal determinó que el estudiante tiene derecho a una audiencia y que un breve aviso en la invitación no cumple con el requisito para una audiencia. El comité debería haber incluido una descripción más amplia de las razones que fueron la base de la audiencia, incluida la posibilidad de suspensión, para permitir que el estudiante lo trate de manera justa.

En conclusión, a la luz de la importancia del derecho a la representación legal en los procedimientos disciplinarios académicos y la gravedad de las posibles consecuencias para el futuro del estudiante, es muy recomendable que un estudiante convocado a un comité disciplinario universitario, especialmente cuando el estudiante enfrenta sanciones graves como la expulsión de los estudios, consulte con un abogado experto en el tema inmediatamente después de recibir la citación.

*Osnat Nitay forma parte del equipo jurídico de Afik & Co. (www.afiklaw.com), que forma parte de BOKS International (www.boks-international.com). Osnat es licenciada en Derecho por la Facultad de Ciencias Sociales de la Universidad Hebrea de Jerusalén y posee un certificado de mediación familiar del Centro Gevim. Osnat está certificada por el Ministerio de Justicia de Israel para crear poderes notariales duraderos y se graduó de una capacitación del Ministerio de Justicia sobre protección de la privacidad. Esta descripción general no constituye asesoramiento legal y se recomienda consultar a un abogado especializado en este campo antes de tomar cualquier decisión sobre los temas descritos en esta descripción general. Para más detalles: 03-6093609, o por correo electrónico: afiklaw@afiklaw.com